

CURSO DE ESPERANTO

INTRODUÇÃO

O ESPERANTO é a língua internacional neutra, iniciada pelo médico polonês Dr. Luiz Lázaro Zamenhof, em 1887, cujo ideal é ser a segunda língua de cada povo, sem prejuízo da língua pátria de cada um.

A gramática do ESPERANTO possui 16 regras, sem exceção, podendo ser aprendida rapidamente. Seu vocabulário é constituído de cerca de 60% de palavras de origem latina, 30% anglo-germânicas e 10% eslavas e outras. A derivação de palavras, inclusive neologismos, é feita anexando-se afixos às raízes internacionais.

A pronúncia é simples em razão de a ortografia do ESPERANTO ser totalmente fonética. Todos os verbos são regulares, havendo um modelo único de conjugação com apenas 12 terminações.

O ESPERANTO conta com uma rica literatura e cerca de uma centena de periódicos circulam no mundo. Muitos congressos internacionais de ESPERANTO são realizados a cada ano, comprovando a eficácia do idioma na comunicação verbal. As associações internacionais, nacionais e regionais, os clubes locais mantêm a união dos participantes.

Depois de 1950, a UNESCO tem apoiado a divulgação do ESPERANTO. No Brasil, o Conselho Federal de Educação admitiu o ensino do ESPERANTO na escola de grau médio como prática educativa.

O ESPERANTO tem seu desenvolvimento ordenado com a preservação dos princípios básicos pela Academia de Esperanto.

Além de tudo isso, o ESPERANTO semeia a paz e a fraternidade entre todos os povos através de sua idéia interna.

<http://www.kurso.com.br/> Curso de Esperanto para baixar.
<http://pt.lernu.net/> Curso de Esperanto on-line
<http://educado.net/> Curso e variedades sobre o Esperanto
www.esperanto.org.br/ - Liga Brasileira de Esperanto

GRAMÁTICA DO ESPERANTO

1-Pronúncia:

O Esperanto é uma língua fonética. Cada letra do alfabeto corresponde um único som.

O alfabeto possui **28 letras = 28 sons**. Cada som é representado sempre pela mesma letra.

Todas as letras são pronunciadas.

2-Sílaba Tônica:

A sílaba tônica é sempre a penúltima. Todas as palavras são **paroxítonas**.

Cada vogal (a, e, i, o, u) forma uma sílaba. Número de sílabas = número de vogais.

parolo	pa-rô-lô	palavra
silabo	si-lá-bô	sílaba
Esperanto	Ês-pê-rá-nn-tô	Esperanto
pomo	pô-mô	maçã
iu	í-u	alguém

3-Alfabeto:

O alfabeto possui 28 letras. Sendo 5 vogais: **a e i o u**

Não existem as letras **ç q w x y**

As letras “**d**” e “**t**” nunca devem ser pronunciadas como “**dj**” (ditado=djitadu) ou “**tch**” (titio=tchitchiu).

O “**m**” ou o “**n**”, quando vem após vogal, devem ser claramente pronunciados, sem nasalizar a vogal. **M** = bilabial: **am, em, im, om, um** **N** = dental: **an, en, in, on, un**

As letras “**e**” e “**o**” jamais viram “**i**” ou “**u**”, como acontece no português: pareo, faleo, bôo, banho, etc

As vogais são pronunciadas em sílabas diferentes, formando hiato.

Ex: utopio = u-to-pi-o = 4 vogais= u-to-**pi**-o

Ŭ e **J** são tratadas como semi-vogais e formam ditongos.

A letra “**L**” jamais vira “**u**”, como no português: papelo, jornalo, melo, solo, etc.

As letras **b, d, f, k, l, m, n, p, t, v, z** soam como em português, sem dificuldades.

Demais letras:

letra	som	exemplo	pronúncia	tradução
C	/ts/ = <u>pi</u> zza	facileco	fa-tsi-lê-tsô	<i>facilidade</i>
Ĉ	/tch/ = <u>at</u> chim	ĉielo	tchi-ê-lô	<i>céu</i>
G	/g/ = <u>g</u> ato, mesmo antes de e ou i .	geologio	gue-ô-lô-guí-ô	<i>geologia</i>
Ĝ	/dj/ = <u>Dj</u> avan	ĝentila	djê`nn-tí-la	<i>gentil</i>
H	Aspirado = inglês <u>h</u> elp	horloĝo	hôr-lô-djô	<i>relógio</i>
Ĥ	/rr/ = espanhol <u>muj</u> er	ĥoro	rrô-rô	<i>côro de vozes</i>
J	/i/ = i breve . Forma <u>ditongo</u> com a vogal anterior ou posterior	domoj jes	dô-môi iês	<i>casas</i> <i>sim</i>
Ĵ	/j/ = português <u>j</u> ornal	ĵurnalo	jur-ná-lô	<i>jornal</i>
R	brando como em <u>car</u> a	rivero	ri-vê-rô	<i>rio</i>
S	/ss/, mesmo entre vogais e no fim das palavras	taso kantas	tá-ssô că`nn - tass	<i>xícara</i> <i>cantas</i>
Ŝ	/ch/ - <u>ch</u> ave ou <u>x</u> adrez	ŝuo	chú-ô	<i>sapato</i>
Ŭ	/u/ = u breve . Forma <u>ditongo</u> com a vogal anterior ou posterior	aŭtoro Paŭlo	au-tô-rô Pau-lô	<i>autor</i> <i>Paulo</i>

As consoantes são lidas com a terminação “o” do substantivo: bo, do, fo, go...

a	b	c	ĉ	d	e	f
g	ĝ	h	ĥ	i	j	ĵ
k	l	m	n	o	p	r
s	ŝ	t	u	ŭ	v	z

4- Substantivo: (palavra que nomeia tudo). O substantivo no singular termina em **-O-**.

arbo-	<i>árvore</i>	birdo-	<i>pássaro</i>	tablo-	<i>mesa</i>	nazo-	<i>nariz</i>
fabriko-	<i>fábrica</i>	haro-	<i>cabelo</i>	kapo-	<i>cabeça</i>	helpo-	<i>ajuda</i>
okulo-	<i>olho</i>	knabo-	<i>menino</i>	kiso-	<i>beijo</i>	amo-	<i>amor</i>
seĝo-	<i>cadeira</i>	strato-	<i>rua</i>	piedo-	<i>pé</i>	papero-	<i>papel</i>
viro-	<i>homem</i>	filo-	<i>filho</i>	lampo-	<i>lâmpada</i>	krajono-	<i>lápis</i>

4.1-: Os nomes próprios podem conservar sua escrita ou levar a terminação **-O** do substantivo: Jesuo, Paŭlo, Ameriko, Brazilo, ktp.

4.2-: O final **O** do substantivo pode ser suprimido e substituído por um apóstrofo, mas o acento tônico permanecerá na mesma sílaba. Muito usado em versos.

maro-	mar'	-	<i>mar</i>
mia amo-	mia am'	-	<i>meu amor</i>
mia koro-	mia kor'	-	<i>meu coração</i>

5- Adjetivo: (qualifica o substantivo). O adjetivo no singular termina em **-A-**.

alta	arbo-	<i>árvore alta</i>	inteligenta	viro-	<i>homem inteligente</i>
verda	okulo-	<i>olho verde</i>	inteligenta	virino-	<i>mulher inteligente</i>
komforta	seĝo-	<i>cadeira confortável</i>	granda	piedo-	<i>pé grande</i>

6- Plural: O plural dos adjetivos e substantivos é formado pela terminação **-J**.

bela	birdo-	belaj	birdoj-	<i>belos pássaros</i>
verda	okulo-	verdaj	okuloj-	<i>olhos verdes</i>
blanka	papero-	blankaj	paperoj-	<i>papéis brancos</i>

7- Artigo Definido: (é a palavra que indica o substantivo de modo definido, preciso).
O artigo definido **LA**, é sempre invariável (*o, a, os, as*).

La knabo	<i>O menino</i>
La knab<u>in</u>o	<i>A menina</i>
La knaboj	<i>Os meninos</i>
La knab<u>in</u>oj	<i>As meninas</i>

7.1- Não se usa o artigo definido **LA** antes de nomes próprios. Mas se o nome próprio vier precedido de adjetivo, usa-se o artigo.

Brazilo estas vasta lando (*O Brasil é um vasto país.*)

La vasta Brazilo estas bela lando (*O vasto Brasil é um belo país.*)

7.2- Depois de preposição terminada por vogal, pode-se substituir o **-A-** por um apóstrofo.

Ondoj de la maro - Ondoj de'l mar' - *Ondas do mar*

Tra la kamparo - Tra'l kampar' - *Pelos campos*

7.3- Artigo Indefinido: (*um, uma, uns, umas*) não existe em Esperanto.

Exemplo: Libro (*Um livro*); Bela floro (*Uma bela flor*)

8- Advérbio: (palavra que modifica o verbo, o adjetivo e o próprio advérbio).

8.1- Advérbio Derivado: – termina em **-E-**.

patra -	<i>paterno</i>	patre-	<i>paternalmente</i>
hejmo -	<i>casa</i>	hejme-	<i>em casa</i>
mateno -	<i>manhã</i>	matene-	<i>de manhã</i>
rapida -	<i>rápido</i>	rapide-	<i>rapidamente</i>

8.2 – Advérbios Primitivos:

hodiaŭ-	<i>hoje</i>	ankoraŭ-	<i>ainda</i>	jes-	<i>sim</i>
hieraŭ-	<i>ontem</i>	ankaŭ-	<i>também</i>	ne-	<i>não</i>
morgaŭ-	<i>amanhã</i>	baldaŭ-	<i>em breve</i>	nun-	<i>agora</i>
preskaŭ-	<i>quase</i>	neniam-	<i>nunca</i>	nur-	<i>somente</i>
almenaŭ	<i>ao menos</i>	tuj-	<i>logo, imediatamente</i>	jam-	<i>já</i>

9 – Verbo: (palavra que encerra ideia de ação ou estado)

INFINITIVO	I	<u>KANT</u> I	<i>CANTAR</i>
PRESENTE	AS	Mi <u>kant</u> as	<i>Eu canto</i>
PASSADO	IS	Mi <u>kant</u> is	<i>Eu cantei</i>
FUTURO	OS	Mi <u>kant</u> os	<i>Eu cantarei</i>
CONDICIONAL	US	Mi <u>kant</u> us	<i>Eu cantaria</i>
IMPERATIVO	U	<u>Kant</u> u!	<i>Cante!</i>

Todos os verbos em Esperanto são regulares e só há uma conjugação: a raiz é sempre fixa. As terminações do verbo não mudam para indicar pessoa, nem número. Só pelo **pronome** se distinguem as pessoas e números.

10 – Pronomes Pessoais:

Mi	eu
Vi	tu, você
Li	ele (sexo masculino)
Ŝi	ela (sexo feminino)
Ĝi	ele e ela neutros (para coisas e animais)
Ni	nós
Vi	vós, vocês
Ili	eles, elas e também para os neutros

10.1 – Alguns verbos:

esti-	<i>ser, estar</i>	labori-	<i>trabalhar</i>	ami-	<i>amar</i>
sendi-	<i>enviar</i>	kompreni-	<i>compreender</i>	plori-	<i>chorar</i>
helpi-	<i>ajudar</i>	pluvi-	<i>chover</i>	aĉeti-	<i>comprar</i>

11- Acusativo N :

1- Marca o objeto direto: La instruisto legas la libron.

2- Marca “o alvo de um movimento”, direção.: La blato kuras sub la liton (pág.10)

3- Substituindo preposição: Mi laboris **dum** la tuta tago = Mi laboris la tutan tagon.

11.1- Objeto direto :

Objeto direto é o complemento de um verbo transitivo. Observe a seguinte frase:

“O menino viu”. Está faltando alguma coisa para a frase ser compreendida.

O menino viu...o que? O menino viu o leão. (objeto direto).

Em Esperanto, quando uma palavra (substantivo, adjetivo ou pronome) exerce a função de “objeto direto” de uma oração, ela é marcada com a letra **N** (acusativo). Exemplos:

S-ro Ludoviko havas malgrandan familion.

Ŝi amas Paŭlon. Ŝi amas lin.

Mi aĉetis tri pomojn. Tri ruĝajn pomojn.

Mi deziras bonan tagon al vi.

O **N** do acusativo permite que a ordem dos elementos de uma frase **não seja rígida**.

La knabo vidis la leonon. La leonon vidis la knabo. La knabo la leonon vidis.

La leonon la knabo vidis. Vidis la knabo la leonon. Vidis la leonon la knabo.

12- Gênero: O feminino em Esperanto se faz acrescentando o sufixo **-IN-** ao radical da palavra.

<u>patro-</u> pai	<u>patrino-</u> mãe	<u>frato-</u> irmão	<u>fratino-</u> irmã
<u>kato-</u> gato	<u>katino-</u> gata	<u>zebro-</u> zebra	<u>zebrino-</u> zebra fêmea

13 – Graus: aumentativo e diminutivo. São formados com os sufixos: **-ET-** para o diminutivo e **-EG-** para o aumentativo.

<u>domo-</u> casa	<u>dometo-</u> casinha	<u>domego-</u> casarão
<u>ridi-</u> rir	<u>rideti-</u> sorrir	<u>ridegi-</u> gargalhar
<u>pordo-</u> porta	<u>pordeti-</u> portinhola	<u>pordego-</u> portão

14- Antônimo: É formado pelo prefixo **MAL-** :

<u>alta-</u> alto(a)	<u>malalta-</u> baixo(a)	<u>bona-</u> bom	<u>malbona-</u> mal
<u>granda-</u> grande	<u>malgranda-</u> pequeno(a)	<u>fermi-</u> fechar	<u>malfermi-</u> abrir

15 – Palavras Compostas:

Formam-se pela reunião de duas raízes, sendo que a raiz principal fica no fim:

brak <u>seĝo</u>	cadeira com braços	Sud <u>ameriko</u>	América do Sul
fer <u>vojo</u>	via férrea	buŝ <u>tuko</u>	toalha para boca
dormo <u>ĉambro</u>	quarto de dormir	maten <u>manĝo</u>	café da manhã
okul <u>vitroj</u>	_____	vesper <u>manĝo</u>	jantar
vitro <u>okuloj</u>	_____	nokto <u>mezo</u>	meia-noite
bant <u>tuko</u>	toalha de banho	tag <u>mezo</u>	meio-dia

16 – Pronomes Possessivos:

Formam-se os possessivos pelo acréscimo de **-A-** aos pronomes pessoais.

Mi-	Mia	<i>meu, minha</i>
Vi-	Via	<i>seu, sua, teu, tua</i>
Li-	Lia	<i>seu, sua, dele</i>
Ŝi-	Ŝia	<i>seu, sua, dela</i>
Ĝi-	Ĝia	<i>seu, dele, dela – de um animal ou coisa</i>
Ni-	Nia	<i>nosso, nossa</i>
Vi-	Via	<i>vosso, vossa</i>
Ili-	Ilia	<i>seu, sua, deles, delas</i>

Exemplos:

Ŝi lavas **sian** manon. (*Ela lava sua própria mão*)

Ŝi lavas **ŝian** manon. (*Ela lava a mão dela*) de outra pessoa do sexo feminino.

Ŝi lavas **lian** manon. (*Ela lava a mão dele*) de outra pessoa do sexo masculino.

Ŝi lavas **ĝian** manon. (*Ela lava a mão dele/dela*) animal.

Ŝi lavas **ilian** manon. (*Ela lava a mão deles*) eles e/ou elas.

16.1- O Pronome “si” e o possessivo “sia”:

O pronome “**si**” em Esperanto é reflexivo e se refere somente à 3ª pessoa, tanto do plural quanto do singular, que esteja no sujeito da oração:

Ŝi parolis pri **si**. (*Ela falou sobre si*).

Li vidis **sin** en la spegulo. (*Ele se viu no espelho*)

Li venis kun **sia** filo. (*Ele veio com seu próprio filho*)

16.2- Pronome Reflexivo ONI: (se, “a gente”) usado sempre no sujeito,

Oni iras al la urbocentro per buso. (*“A gente” vai ao centro da cidade de ônibus*)

Oni diras ke li estas tre inteligenta. (*Dizem que ele é muito inteligente.*)

Oni parolas per la buŝo kaj **oni aŭdas** per la orejoj. (*Fala-se pela boca e ouve-se pelas orelhas.*)

17- Pronome oblíquo: é aquele que, na sentença, exerce a função de complemento verbal, ou seja, objeto direto.

Mi vidas **vin**. (*Eu o vi*)

Vi vidas **min**. (*Você me viu*):

Ni **nin** vestis. (*Nós nos vestimos*)

Li vidas **lin**. (*Ele o viu*)

Li vidas **ŝin**. (*Ele a viu*)

Ni vidas **ilin**. (*Nós os vimos*)

18- Subjuntivo: É um modo verbal que pede dois verbos: um que comanda e outro que lhe é subordinado.

Eu quero que você fale aos alunos.

Eu falaria aos alunos se eu pudesse.

Eu falarei aos alunos quando eu puder.

a) Presente do Subjuntivo (Ke –u): Eu quero que você fale aos alunos. *Mi volas, ke vi parolu al la gelernantoj.*

b) Imperfeito do Subjuntivo (Se –us): Se eu pudesse, eu falaria aos alunos. *Se mi povus, mi parolus al la gelernantoj.*

c) Futuro do subjuntivo (Kiam –os): Quando eu puder, eu falarei aos alunos. *Kiam mi povos, mi parolos al la gelernantoj.*

19– Preposição: (palavra que liga duas outras palavras estabelecendo uma relação definida entre elas).

AL	-a, para (em direção)	ANSTATAŬ	-em vez de
ANTAŬ	-antes de, diante de	APUD	-ao lado de
ĈE	-junto de, em casa de	ĈIRKAŬ	-ao redor de, cerca de
DA	-de (quantidade)	DE	-de (pertencente a, relativo a)
DUM	-durante	EKSTER	-fora de
EL	-de (feito de, de dentro de)	EN	-em (dentro de)
ĜIS	-até	INTER	-entre (no meio de)
KONTRAŬ	-contra	KROM	-além de
KUN	-com (em companhia de)	LAŬ	-segundo (de acordo com)
PER	-por, com, de (por meio de)	MALGRAŬ	-apesar de
PRETER	-ao lado de (com movimento)	PO	-à razão de
POR	-para (a fim de)	POST	-depois de , atrás de
PRO	-por (por causa de	PRI	-sobre (a respeito de)
SUB	-sob (debaixo de)	SEN	-sem
SUR	-sobre (com contato)	SUPER	-sobre (acima de)
TRANS	-além de (do outro lado de)	TRA	-através de (atravessando)

JE -Indefinida. Usa-se raramente quando nenhuma outra preposição for adequada. Na prática quase só é usada para referir-se às horas: **Je** kioma horo vi laboras? **Je** la oka.

20 – Conjunção: (palavra que liga duas orações)

AŬ	-ou	ĈAR	-porque (resposta)	KE	-que
DO	-então, portanto	ĈU	-se (pergunta indireta)	SED	-mas
KVANKAM	-embora	DUM	-enquanto	KAJ	-e
ĜIS	-até, até que	NEK	-nem	SE	-se

21 – Numerais: (palavras que encerram ideia de números)

21.1 – Cardinais:

1 -unu	6 -ses	11 -dek unu	16 -dek ses	21 -dudek unu
2 -du	7 -sep	12 -dek du	17 -dek sep	30 -tridek
3 -tri	8 -ok	13 -dek tri	18 -dek ok	40 -kvardek
4 -kvar	9 -naŭ	14 -dek kvar	19 -dek naŭ	50 -kvindek
5 -kvin	10 -dek	15 -dek kvin	20 dudek	100 -cent
125 -cent dudek kvin	1000 -mil	7822 -sep mil okcent dudek du		
200 -ducent	1001 -mil unu	8000 -ok mil		
246 -ducent kvardek ses	1900 -mil naŭcent	8008 -ok mil ok		
300 -trident	2000 -du mil	9000 -naŭ mil		
500 -kvincent	2013 -du mil dek tri	9900 -naŭ mil naŭcent		
780 -sepcent okdek	3000 -tri mil	9990 -naŭ mil naŭcent naŭdek		
888 -okcent okdek ok	5050 -kvin mil kvindek	1 000 000 -miliono		
900 -naŭcent	6606 -ses mil sescent ses	0- -nulo		

21.2 – Ordinais: Acrescenta-se a terminação **-A-** do adjetivo:

unua-	<i>primeiro</i>	dua-	<i>segundo</i>	tria-	<i>terceiro</i>
deka-	<i>décimo</i>	mila-	<i>milésimo</i>	sesa-	<i>sexto</i>

dudek-kvina- *vigésimo quinto* (separação por hífen e acréscimo do **a** no final do número.

21.3 – Com a terminação -O formamos os **substantivos**:

unu o -	<i>unidade</i>	du o -	<i>dupla</i>	tri o -	<i>trio</i>
deko-	<i>dezena</i>	dekdu o -	<i>dúzia</i>	cento-	<i>cento</i>

21.4 – Com a terminação -E formamos os **advérbios**:

unue-	<i>primeiramente</i>	due-	<i>em segundo lugar</i>
trie-	<i>em terceiro lugar</i>	sesa-	<i>em sexto lugar</i>

21.5– Fracionários se formam com o acréscimo do sufixo **-ON-**:

du ono -	<i>metade - 1/2</i>	tri ono -	<i>um terço - 1/3</i>
kvar ono -	<i>um quarto - 1/4</i>	du kvar onoj -	<i>dois quartos - 2/4</i>
dek ono -	<i>um décimo - 1/10</i>	tri kvin onoj -	<i>três quintos - 3/5</i>

21.6 – Multiplicativos se formam com o acréscimo do sufixo **-OBL-**:

du obla -	<i>duplo</i>	tri obla -	<i>triplo</i>
kvar oble -	<i>quatro vezes</i>	cent oble -	<i>cem vezes</i>
la du oblo -	<i>o dobro</i>	la tri oblo -	<i>o triplo</i>

21.7– Agrupativos se formam com o acréscimo do sufixo **-OP-**:

du ope -	<i>dois a dois, aos pares.</i>	tri ope -	<i>três a três, em grupos de três.</i>
dek ope -	<i>em grupos de dez.</i>	cent ope -	<i>em grupos de cem.</i>

22- Como dizer as horas:

Que horas são? São 3h. (em português)

Que horas são? É a terceira hora. (em Esperanto)

a) Horas inteiras: são ditas na forma ordinal.

Por isso, para perguntar as horas em Esperanto, usamos o interrogativo KIOM, na forma adjetiva: Kioma horo estas? Estas la tria.

b) Minutos e segundos: são ditas na forma cardinal.

Kioma horo estas? Estas la tria kaj dudek minutoj.

Estas la tria kaj duono.

Estas la tria kaj kvarono.

23– Correlativos:

São palavras formadas de duas partes, cada uma com significado próprio, bem definido; aprendem-se cinco significados iniciais e nove finais, formando 45 palavras distintas.

Prefiksoj	KI-	I-	TI-	ĈI-	NENI-
Sufiksoj	<i>interrogativo</i>	<i>indefinido</i>	<i>demonstrativo</i>	<i>coletivo</i>	<i>negativo</i>
-O <i>objeto, coisa</i>	KIO <i>o que, que coisa</i>	IO <i>alguma coisa, algo.</i>	TIO <i>isso, aquilo,</i>	ĈIO <i>tudo</i>	NENIO <i>nada, coisa alguma</i>
-A <i>qualidade, espécie</i>	KIA <i>como, qual, que (espécie)</i>	IA <i>uma(espécie de), algum,</i>	TIA <i>tal, assim, de tal espécie</i>	ĈIA <i>toda espécie de, cada, qualquer</i>	NENIA <i>nenhuma espécie de,</i>
-U <i>individualidade</i>	KIU <i>quem, que, qual</i>	IU <i>alguém, algum</i>	TIU <i>esse, aquele</i>	ĈIU <i>todo, cada, cada um</i>	NENIU <i>ninguém, nenhum</i>
-ES <i>posse</i>	KIES <i>de quem</i>	IES <i>de alguém</i>	TIES <i>deste, desse,</i>	ĈIES <i>de todos, de cada um</i>	NENIES <i>de ninguém</i>
-E <i>lugar</i>	KIE <i>onde</i>	IE <i>em algum lugar</i>	TIE <i>lá, acolá, aí, ali</i>	ĈIE <i>em todos os lugares</i>	NENIE <i>em lugar algum</i>
-EL <i>modo, maneira</i>	KIEL <i>como</i>	IEL <i>de algum modo</i>	TIEL <i>assim, desse modo</i>	ĈIEL <i>de todos os modos</i>	NENIEL <i>de nenhum modo</i>
-AL <i>causa, motivo</i>	KIAL <i>por que motivo</i>	IAL <i>por algum motivo</i>	TIAL <i>por isso, por esse motivo</i>	ĈIAL <i>por todos os motivos</i>	NENIAL <i>por nenhum motivo</i>
-AM <i>tempo</i>	KIAM <i>quando</i>	IAM <i>um dia, alguma vez</i>	TIAM <i>então, nesse tempo</i>	ĈIAM <i>sempre</i>	NENIAM <i>nunca, em tempo algum</i>
-OM <i>quantidade</i>	KIOM <i>quanto</i>	IOM <i>um pouco, um tanto</i>	TIOM <i>tão, tanto</i>	ĈIOM <i>toda a quantidade</i>	NENIOM <i>nenhuma quantidade</i>

23.1- Kial? Ĉar.

KIAL? Por que ? (na pergunta) **ĈAR** = Porque (na resposta)

Kial la lernanto ne venis? (*Por que o aluno não veio?*)

Ĉar li estas malsana. (*Porque ele está doente*)

23.2- Ĉi : usa-se este advérbio para indicar “proximidade”

ĉi tiu (tiu ĉi) = este, esta ĉi tiuj (tiuj ĉi)= estes, estas ĉi tio (tio ĉi)= isto

23.3- Pronome relativo: É aquele que, em geral, se refere a um termo antecedente:

a) **KIU**: O livro, **que** está em cima da mesa, pertence ao professor. La libro, **kiu** estas sur la tablo, apartenas al la instruisto.

La virino, **kiu** alvenis, estas tre eleganta.

La virinoj, **kiuj** alvenis, estas tre elegantaj.

b) **KIO**: Eu ouvi isso, **que** você falou. Mi aŭdis **tion, kion** vi parolis.

c) O relativo “cujo” é expresso pela palavra **KIES**: Ele é o garoto, **cuja** língua eu não compreendo. Li estas la knabo, **kies** lingvon mi ne komprenas.

24 – Graus do adjetivo:

24.1- Comparativo:

a) Igualdade-	tiel...kiel	Li estas tiel alta kiel la patro. (<i>Ele é tão alto quanto/como o pai.</i>)
b) Superioridade-	pli...ol	Li estas pli alta ol la patro. (<i>Ele é mais alto do que o pai</i>)
c) Inferioridade-	malpli...ol	Li estas malpli alta ol la patro. (<i>Ele é menos alto do que o pai</i>)

24.2- Superlativo:

a) Superioridade-	la plej...el	Li estas la plej riĉa el la fratoj. (<i>Ele é o mais rico dos irmãos.</i>)
b) Inferioridade-	la malplej...el	Li estas la malplej riĉa el la fratoj. (<i>Ele é o menos rico dos irmãos.</i>)
c) Absoluto-	tre	Li estas tre riĉa (<i>Ele é muito rico.</i>)

25-Acusativo N : DIREÇÃO:

O “N” também marca “o alvo de um movimento”. Observe as seguintes frases:

Mi **iras al la** aŭtomobilo. (*Eu vou em direção ao automóvel*).

Mi **iras en la** aŭtomobilon. (*Eu vou para dentro do automóvel*). = Mi **iras al en la** aŭtomobilo.

Mi **estas en la** aŭtomobilo. (*Eu estou dentro do automóvel*).

La birdo flugas **en la** kaĝo. (*O pássaro voa na gaiola*).

La birdo flugas **en la** kaĝon. (*O pássaro voa para a gaiola*).

La blato kuras **sub la** lito. (A barata corre **embaixo** da cama).

La blato kuras **sub la** liton. (A barata corre **para debaixo** da cama).

O acusativo de direção também é usado junto a **advérbios**:

Kien vi iras? Mi iras hejmen. (Para onde você vai? Eu vou para casa.)

Li kuras tien. (Ele corre para lá.)

Ĝi flugas eksteren. (Ele voa para fora.)

O acusativo de direção somente é usado junto a verbos que indicam movimento:

iri, kuri, flugi, veni, reveni, meti, etc.

Jamais é usado depois de preposições que, por si só, já indicam direção :

al, ĝis, de, el.

Mi **iras al** la urbocentro. Mi **venis el** la lernejo.

Mi **foriras de** mia laborejo. Mi **vojaĝos ĝis** la sudo de Brazilo.

26- Quantos anos você tem?

Podemos usar os verbos **“esti”** (qual é a sua idade?) ou **“havi”** (quantos anos você tem?), para perguntar a idade:

Kiom da jaroj vi **havas**? Mi **havas** tridek jarojn.

Kiomjara vi **estas**? Mi **estas** tridekjara.

27- Como dizer as datas:

Assim como as horas, as datas, em Esperanto, são enunciadas na **forma ordinal**:

Kiom **a** tago estas hodiaŭ? Hodiaŭ estas la 26-**a** de Julio.

Para saber o dia da semana, pergunta-se: **Kiu** tago estas hodiaŭ? Hodiaŭ estas sabato.

28-Verbos no participio:

a) **Participios Ativos**: ANT(*presente*), INT(*passado*), ONT(*futuro*).

b) **Participios Passivos**: AT(*presente*), IT(*passado*), OT(*futuro*).

28.1 - -ANT- -AT-

• **Li** skribas la leteron. **Kia li** estas? Skrib**anta**! **Li** estas skrib**anta** la leteron.

(Ele escreve a carta. O que ele é? Aquele que está escrevendo. Ele está escrevendo a carta.)

• **Kia** estas **la letero**? Skrib**ata**. **La letero** estas skrib**ata de** li.

(Como está a carta? Sendo escrita. A carta está sendo escrita por ele).

De = por = agente da passiva.

28.2 - -INT- -IT-

• **Li** skribis la leteron. **Kia li** estas? Skrib**inta**! **Li** estas skrib**inta** la leteron.

(Ele escreveu a carta. O que ele é? Aquele que escreveu. Ele escreveu a carta.)

• **Kia** estas **la letero**? Skrib**ita**. **La letero** estas skrib**ita de** li.

(Como está a carta? Escrita. A carta foi escrita por ele).

De = por = agente da passiva.

28.3 - -ONT- -OT-

- **Li** skribos la leteron. **Kia li** estas? Skrib**onta**! **Li** estas skrib**onta** la leteron.
(Ele escreverá a carta. O que ele é? Aquele que está para escrever. Ele está para escrever a carta.)
- **Kia** estas **la letero**? Skrib**ota**. **La letero** estas skrib**ota de** li.
(Como está a carta? Para ser escrita. A carta está para ser escrita por ele).
De = por = agente da passiva.

29- AFIKOS: prefixos e sufixos

a) PREFIXOS:

<p>BO- Parentesco resultante de casamento: frato: <i>irmão</i> bofrato: <i>cunhado</i> filino: <i>filha</i> bofilino: <i>nora</i> patro: <i>pai</i> bopatro: <i>sogro</i></p>	<p>GE- Reunião de pessoas dos dois sexos: patro: <i>pai</i> gepatroj: <i>pais-pai e mãe</i> amiko: <i>amigo</i> geamikoj: <i>amigos- homens e mulheres.</i></p>
<p>DIS- Dispersão, desunião, separação: doni: <i>dar</i> disdoni: <i>distribuir</i> ĵeti: <i>jogar</i> disĵeti: <i>espalhar</i></p>	<p>MAL- Forma antônimos: riĉa: <i>rico</i> malriĉa: <i>pobre</i> avara: <i>avarento</i> malavara: <i>generoso</i></p>
<p>EK- Começo de ação, ação súbita, momentânea: dormi: <i>dormir</i> ekdormi: <i>adormecer</i> vidi: <i>ver</i> ekvidi: <i>avistar</i></p>	<p>MIS- Errado, injusto, inconveniente: aŭdi: <i>ouvir</i> misaŭdi: <i>ouvir mal</i> kompreni: <i>compreender</i> miskompreni: <i>desentender.</i></p>
<p>EKS- Indica “que foi”: edzo: <i>marido</i> eksedzo: <i>ex-marido</i> modo: <i>moda</i> eksmodo: <i>fora de moda</i> eksdiretoro : <i>ex-diretor</i></p>	<p>PRA- Passado distante, ancestral: praarbaro: <i>floresta primitiva.</i> nepo: <i>neto</i> pranepo: <i>bisneto</i> avo: <i>avô</i> praavoj: <i>antepassados</i></p>
<p>RE- Repetição, volta ao ponto de partida: doni: <i>dar</i> redoni: <i>restituir</i> vidi: <i>ver</i> revidi: <i>rever</i> legi : <i>ler</i> relegi: <i>reler</i> sendi: <i>enviar</i> resendi: <i>devolver</i></p>	<p>FI- Desprezo, repulsão: aĵo: <i>coisa</i> fiaĵo: <i>indecência</i> buŝo: <i>boca</i> fibuŝo: <i>boca maledicente</i> homo: <i>pessoa</i> fihomo: <i>um infame</i> fi! : interjeição de desprezo.</p>

b) SUFIXOS:

<p>-AĈ- Indica má qualidade ou exprime desprezo: domo- <i>casa</i> domaĉo- <i>casebre</i></p>	<p>-ET- Diminutivo: domo- <i>casa</i> dometo- <i>casinha</i> pordo- <i>porta</i> porteto- <i>portinhola</i></p>
<p>-AD- Indica ação continuada: pafo- <i>tiro</i> pafado- <i>troteio</i> parolo- <i>palavra</i> parolado- <i>discurso</i></p>	<p>-ID- Descendente, cria, filho: reĝo- <i>rei</i> reĝido- <i>principe</i> bovo- <i>boi</i> bovido- <i>bezerro</i></p>
<p>-AĴ- Coisa concreta: trinki- <i>beber</i> trinkaĵo- <i>bebida</i> manĝi- <i>comer</i> manĝaĵo- <i>comida</i></p>	<p>-IG- Fazer, tornar: bela- <i>belo(a)</i> beligi- <i>embelezar</i> sankta- <i>santo(a)</i> sanktigi- <i>santificar</i></p>
<p>-AN- Habitante, partidário, membro: Brazilano, kristano, samideano, senatano, grupano, Amerikano.</p>	<p>-IGĜ- Fazer-se, tornar-se: pala- <i>pálido(a)</i> paligĝi- <i>empalidecer</i> plena- <i>cheio(a)</i> pleniĝi- <i>encher-se</i></p>
<p>-AR- Coleção, reunião: meblo- <i>móvel</i> meblaro- <i>mobilía</i> fiŝo- <i>peixe</i> fiŝaro- <i>cardume</i></p>	<p>-IL- Instrumento: flugi- <i>voar</i> flugilo- <i>asa</i> kudri- <i>costurar</i> kudrilo- <i>agulha</i></p>
<p>-ĈJ- Diminutivo carinhoso masculino: patro- <i>pai</i> paĉjo- <i>papai</i></p>	<p>-IN- Feminino: koko- <i>galo</i> kokino- <i>galinha</i></p>
<p>-EBL- Possibilidade: loĝi- <i>habitar</i> loĝebla- <i>habitável</i> legi- <i>ler</i> leĝebla- <i>legível</i></p>	<p>-IND- Digno de: ami- <i>amar</i> aminda- <i>amável</i> miris- <i>admirar-se</i> mirinda- <i>admirável</i></p>
<p>-EC- Qualidade, estado: amiko- <i>amigo</i> amikeco- <i>amizade</i> bona- <i>bom</i> boneco- <i>bondade</i></p>	<p>-ING- Continente parcial: kandelo- <i>vela</i> kandelingo- <i>castiçal</i> fingro- <i>dedo</i> fingringo- <i>dedal</i></p>
<p>-EG- Aumentativo: botelo- <i>garrafa</i> botelego- <i>garrafão</i> varma- <i>quente</i> varmega- <i>ardente</i></p>	<p>-ISM- Teoria, sistema, escola, partido: Kristanismo, komunismo, marksismo, esperantismo, socialismo, idealismo.</p>
<p>-EJ- Lugar destinado a: lerni- <i>aprender</i> lernejo- <i>escola</i> preĝi- <i>rezar</i> preĝejo- <i>igreja</i></p>	<p>-IST- Profissão, ocupação, adepto de teoria: kuracisto- <i>médico</i> spiritisto- <i>espírita</i> maristo- <i>marinheiro</i> servisto- <i>servo</i></p>

<p>-EM- Inclinação, tendência, hábito: babili- <i>tagarelar</i> babilema- <i>tagarela</i> timi- <i>temer</i> timema-<i>tímido</i></p>	<p>-NJ- Diminutivo de carinho para o feminino: patrino: <i>mãe</i> panjo: <i>mãezinha</i> Ana: <i>Ana</i> Anjo: <i>Aninha</i></p>
<p>-END- Que deve ser, dever, necessidade: legi- <i>ler</i> legenda- <i>que deve ser lido</i> fari- <i>fazer</i> farenda- <i>que deve ser feito</i></p>	<p>-UJ- Continente total: salo: <i>sal</i> salujo: <i>saleiro</i> pomo: <i>maçã</i> pomujo: <i>macieira</i></p>
<p>-ER- Partícula, unidade, elemento: neĝo- <i>neve</i> neĝero- <i>floco de neve</i> sablo- <i>areia</i> sablero- <i>grão de areia</i></p>	<p>-UL- Ser caracterizado pela raiz da palavra: riĉa: <i>rico</i> riĉulo: <i>um rico</i> juna: <i>jovem</i> junulo: <i>um jovem</i></p>
<p>-ESTR- Chefe de: polico-<i>polícia</i> policestro-delegado urbo-<i>cidade</i> urbestro-prefeito</p>	<p>-UM- Sem sentido definido: sapo: <i>sabão</i> sapumi: <i>ensaboar</i> kolo: <i>pescoço</i> kolumo: <i>colarinho</i></p>

Esta apostila é uma compilação feita por Angela Faria, a partir das seguintes obras:

- Regras Gramaticais do Esperanto (A.Flores e V.P. Werneck)
- Esperanto Conversacional (Jair Salles)
- Esperanto Pós-Básico (Euclides G. De Carvalho)
- Esperanto para Principiantes (Aloisio Sartorato)
- Universala Esperanta Metodo (Dro. Benson)
- Curso de Esperanto pela Bíblia (Ismael Gomes Braga)
- Esperanto Aprenda Sozinho (John Cresswell e John Hartley)
- Os textos a seguir foram tirados do livro: *Ĉiutaga Vivo* (A.Kenngott).

Teksto 1 - La Jaro

La jaro enhavas tricent sesdek kvin tagojn, aŭ kvindek du semajnojn, dek du monatojn, aŭ kvar sezonojn. Ĉiu kvara jaro enhavas tricent sesdek ses tagojn, kaj estas nomata superjaro.

La monatoj de la jaro estas: Januaro, Februaro, Marto, Aprilo, Majo, Junio, Julio, Aŭgusto, Septembro, Oktobro, Novembro, Decembro. Tiuj monatoj konsistas el tridek aŭ tridek unu tagoj, escepte de Februaro, kiu enhavas nur dudek ok tagojn, aŭ, en superjaro, dudek naŭ tagojn.

La sep tagoj de la semajno estas: lundo, mardo, merkredo, ĵaŭdo, vendredo, sabato, dimanĉo. Dum la unuaj ses tagoj ni laboras, sed la sepa tago, dimanĉo, estas tago de ripozo kaj distrado. Aliajn tagojn en la jaro, kiuj ankaŭ estas tagoj de distrado, oni nomas libertagoj, aŭ kelkafoje, festotago, ekzemple: la unua de Januaro (la Novjartago); Kristnasko, je la dudek-kvina de Decembro, ktp. Kiam ni ne laboras dum periodo da kelkaj tagoj aŭ da kelkaj semajnoj, ni diras, ke ni havas libertempon aŭ feriojn.

La printempo estas la unua sezono de la jaro, la somero estas la dua, aŭtuno la tria, kaj vintro la kvara. Ĉiu sezono konsistas el tridek monatoj, sed ofte ŝajnas al ni, ke la vintro estas multe pli longa ol ĉiu el la ceteraj sezonoj.

DEMANDARO:

1. El kiom da tagoj konsistas jaro? El kiom da monatoj? semajnoj? sezonoj?
2. Kiu estas la tria monato de la jaro? la kvina? la sepa? la dek-unua? la lasta?
3. Kio estas superjaro?
4. Kiel ofte ĝi okazas?
5. Kiuj estas la nomoj de la monatoj?
6. Kiom da tagoj enhavas Januaro? Aprilo? Septembro? Februaro?
7. Kiel oni nomas periodon de sep tagoj?
8. Kiu estas la tago de ripozo?
9. Nomu la ses ceterajn tagojn.
10. Nomu du aŭ tri festotagojn.
11. Kiu tago estas inter mardo kaj ĵaŭdo? post ĵaŭdo? antaŭ mardo? inter vendredo kaj dimanĉo? post merkredo?
12. Ĉu vi laboras sabaton posttagmeze?
13. Kiam vi havas la plej longan libertempon?
14. Nomu la kvar sezonojn.
15. Kiuj estas la monatoj de la vintro?
16. El kiom da monatoj konsistas sezono?
17. Kiun sezonon vi preferas?
18. Kiu estas la plej varma sezono?
19. En kiu sezono neĝas?
20. Kiu sezono sekvas la someron?

Teksto 2 - La horloĝo.

La horloĝo servas por montri al ni la horon. La malgranda horloĝo, kiun oni portas en la poŝo, estas nomata "poŝhorloĝo". Ni ankaŭ havas murhorloĝojn, turhorloĝojn, vekhorloĝojn, ktp. (kaj tiel plu).

Unu horo konsistas el sesdeĵ minutoj, kaj unu minutoj el sesdek sekundoj. Dudek kvar horoj faras tagon. Nia leciono komenciĝas akurate je la sepa (horo), kaj finiĝas je la oka kaj duono. Je la kvarono antaŭ la naŭa mi iras hejmen.

Kioma horo estas? Estas la tria kaj kvarono (3:15h); la dek-unua kaj duono (11:30h); kvarono antaŭ la kvara (3:45h); la sepa kaj dudek minutoj (7:20h); kvin minutoj antaŭ la kvina (4:55h); ktp. Rimarku la uzon de la ordaj numeroj por la horoj, kaj la uzon de la fundamentaj numeroj por la minutoj.

Sur la ciferpato de la horloĝo estas videblaj la dek du ciferoj, kiuj reprezentas la dek du horojn. Tamen, en kelkaj landoj (ekzemple Francujo kaj Italujo) oni kalkulas saĝe la horojn de noktomezo al noktomezo (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24), kaj en tiuj landoj la ciferpatoj de la horloĝoj montras la dudek kvar ciferojn. Tie ne estas necese, ke oni diru "antaŭtagmeze" aŭ "posttagmeze", sufiĉas diri: je la kvina (anstataŭ: je la kvina matene), je la dek-sepa (anstataŭ: je la kvina posttagmeze), ktp.

Du montriloj, unu mallonga kaj unu longa, montras la horojn kaj la minutojn. Kutime la poŝhorloĝoj ankaŭ havas montrileton montranta la sekundojn.

Kiam mi volas scii kioma horo estas, mi eltiras mian poŝhorloĝon, kaj rigardas la ciferpaton kaj la montrilojn. Sed mi ĵus rimarki, ke ĝi haltiĝis, kaj necese estas ke mi streĉu ĝin per la streĉilo kaj alĝustigu la montrilojn.

Kiam ni volas leviĝi frumatene, la sonorado, kiun faras la sonorilo de la vekhorloĝo, vekas nin. Tuj ni saltas el la lito kaj ĉesigas tiun bruon. Poste, ni lavas nin, brosas la dentojn kaj la harojn, kaj eniras la manĝoĉambron, kie ni matenmanĝas.

Mia horloĝo estas (farita) el oro, tiu de mia amiko estas el arĝento, kelkaj poŝhorloĝoj estas orumitaj, kaj aliaj estas faritaj el nikelo aŭ eĉ el fero aŭ ŝtalo. Aliaj metaloj estas la kupro, la plateno, la stano, la hidrargo (kiu estas fluida), la plumbo (kiu estas mola), la latuno, la zinko, ktp.

Aliaj horloĝoj estas faritaj el bronzo, el ligno, el eburo aŭ el celulojdo.

DEMANDARO:

1. Kiel oni nomas la ilon kiu montras al ni la horon?
2. Ĉu vi havas murhorloĝon aŭ turhorloĝon en via poŝo?
3. Kial vi havas nek la unu, nek la alian el la ĵus nomitaj horloĝoj en via poŝo?
4. El kiom da horo konsistas tago?
5. Je kioma horo komenciĝas nia leciono?
6. Kiajn numerojn oni uzas por esprimi la horojn? la minutojn?
7. Kien vi iras post la leciono?
8. Kioma horo estas nun?
9. Kion oni povas vidi sur la ciferpato?
10. En kiuj landoj oni kalkulas la horojn de noktomezo aŭ noktomezo?
11. Al kiu cifero montras la granda montrilo, kiam estas la naŭa kaj dudek?
12. Kio estas necese fari, kiam la horloĝo haltis?
13. Kia horloĝo helpas al ni vekigi frue?
14. Je kioma horo vi matenmanĝas?
15. El kio metalo estas farita via poŝhorloĝo?
16. Kaj ĉi tiu murhorloĝo, el kio ĝi estas farita?
17. Nomu ses aŭ sep metalojn.
18. Kiu metalo estas fluida?
19. Kiu metalo estas pli malmola ol fero?
20. El kiuj metaloj estas faritaj la moneroj?

Teksto 3 – La Domo

Nia domo estas tri-etaĝa konstruaĵo, ĉirkaŭata de bela ĝardeno. Ĝi staras en la Parkstrato, numero 35, kaj oni povas alveni al ĝi tre facile per tramveturilo aŭ buso.

La etaĝoj de la domo estas interligitaj de ŝtuparoj sur kiuj oni povas supreniri aŭ malsupreniri, kaj en grandaj konstruaĵoj oni trovas ankaŭ liftojn. La eksteraj muroj de la domo estas masonitaj el fortika masonaĵo, konsistanta el brikoj aŭ ŝtonoj kaj mortero, sed la internaj muroj, kiuj apartigas la ĉambrojn, estas pli maldikaj. La ĉambraro konsistas el diversaj dormoĉambroj, manĝoĉambro, salono, familia ĉambro, kuirejo, banĉambro, ktp kiujn oni povas atingi pasante tra la vestiblo kaj la koridoroj.

La plej malsupran parton de la domo oni nomas kelo aŭ subetaĝo, kaj la plej supran parton, kiu estas rekte sub la tegmento, oni nomas tegmentaĝo. Kelkaj tegmentoj estas kovritaj de ŝindoj kaj tegoloj, aliaj de ardezo. Sur la tegmento oni vidas ankaŭ kamentubo el brika masonaĵo, tra kiuj foriras la fumo el la diversaj hejtiloj, tial kial la forno, la kameno, ktp.

La eksteraj muroj estas kolorigitaj blanke, grize aŭ flave, kaj en ili estas la fenestroj kaj pordoj. La internaj muroj estas kutime tapetitaj kaj kovritaj de lignaĵo. Ankaŭ la pordoj, la fenestrokadroj kaj la fenestro-kovriloj estas el ligno, sed la fenestro mem estas el vitro.

DEMANDARO:

1. Kio ĉirkaŭas vian domon?
2. Kiom da etaĝo ĝi havas?
3. En kiu strato ĝi staras?
4. En kioma etaĝo vi loĝas?
5. Kiu estas via adreso?
6. Ĉu oni povas alveni al via domo per tramveturilo aŭ per buso?
7. Kio interligas la etaĝojn de la domo?
8. El kiom da ŝtupoj konsistas la ŝtuparo en via domo?
9. Sur kio oni povas supreniri aŭ malsupreniri?
10. Ĉu oni povas supreniri pli rapide kaj komferte sur ŝtuparo aŭ per lifto?
11. El kio estas masonitaj la eksteraj muroj de la domo?
12. Kiuj muroj estas pli maldikaj ol la eksteraj?
13. Kio apartigas la ĉambrojn?
14. Nomu la diversajn ĉambrojn de la ĉambraro.
15. Pasante tra kio oni povas alveni al la ĉambroj?
16. En kiu etaĝo estas la vestiblo?
17. Kiel oni nomas la plej malsupran parton de la domo?
18. Kio kovras la domon?
19. El kio ĝi estas farita?
20. Kie estas videblaj la kamentuboj?
21. El kio ili estas faritaj?
22. Kio pasas tra ili?
23. De kio devenas la fumo?
24. Kion oni bezonas por fari fajron?
25. Ĉu seka aŭ malseka ligno taŭgas pli bone por fari fajron?
26. Kio brulas pli facile, karbo aŭ papero?
27. Per kiaspeca hejtilo oni hejtas ĉi tiun ĉambron?
28. El kio estas farita la fenestrokadroj? La vitraĵoj? La pordo?
29. Ĉu la muroj de via domo estas pentritaj aŭ tapetitaj?
30. Kiam oni fermas la fenestrokovrilojn?

Teksto 4 – La Manĝoj

Per la buŝo ni parolas, sed tio ne estas ĉio, ni ankaŭ manĝas kaj trinkas per la buŝo. Tion, kion ni manĝas, oni nomas manĝaĵoj, kaj tion, kion ni trinkas, oni nomas trinkaĵoj. Manĝaĵoj kaj trinkaĵoj estas nutraĵoj.

Manĝaĵoj: fruktoj (pomo, vinbero, frago, persiko, abrikoto, piro, oranĝo, ĉerizo, figo, banano, citrono, pruno, ribo, grosa, rubuso, frambo), legomoj (asparago, brasiko, florbrasiko, rafaneto, pizo, fazeolo, terpomo, karoto, tomato, laktuko, kukumo, spinaco, celerio), pano, viando, supo, ovoj, fromaĝo, kolbaso, butero, mielo.

Trinkaĵoj: kafo, teo, lakto, akvo, vino, biero, cidro, limonado, ĉokolado, kakao.

Kutime oni manĝas tri foje ĉiutage: matene, tagmeze kaj vespere. La tri manĝoj estas: la matenmanĝo (je la sepa aŭ la oka de la mateno), la tagmanĝo (je la dek-dua aŭ la unua de la tago), kaj la vespermanĝo (je la sesa aŭ la sepa de la vespero). Laŭ sia kutimo, oni povas ankaŭ nomi "ĉefmanĝo" la tagmanĝon aŭ la vespermanĝon.

Kiam la manĝo estas servita, ni sidigas nin ĉirkaŭ la tablon, kiu estas kovrita de pura tablotuko, kaj sur ĉi tiu estas la teleroj, kuleroj, tranĉiloj, forkoj, kaj aliaj manĝiloj, ekzemple la taso, tastelero, glaso, vinbotelo, karafo, plado, ktp. En la oleujo estas la oleo, kaj en la vinagrujo estas la vinagro. La piprujeto enhavas la pipron, la salo estas en la salujeto, la kafo en la kafokruĉo kaj la teo en la tekruĉo.

Ĉiu manĝanto havas blankan buŝtukon sur siaj genuoj. Ĉi tiu estas kvadrata, kaj kutime el damasko de la sama desegno kiun havas la tablotuko. La teleroj estas rondaj, kaj la pladoj estas ordinare longformaj; ĉi tiuj, same kiel la tasoj kaj aliaj manĝiloj, estas el porcelano.

La manĝaĵoj kaj trinkaĵoj havas diversajn gustojn. La sukero kaj la mielo estas dolĉaj, la vinagro estas acida, kaj la kafo sen lakto aŭ kremo estas maldolĉa, same kiel la biero aŭ la kakao. La glaciaĵo estas manĝaĵo tre malvarma, ofte aromigita de vanilo aŭ frukto-suko.

Kiam oni tre deziras manĝi, ni diras, ke oni estas malsata; kaj por esprimi, ke oni deziras trinki, ni diras, ke oni soifas.

DEMANDARO:

1. Kion oni faras per la buŝo? per la okuloj? per la nazo? per la oreloj?
2. Kion oni diras por esprimi, ke oni deziras manĝi? ke oni deziras trinki?
3. Ĉu oni manĝas la trinkaĵojn?
4. Per kio oni tranĉas la viandon?
5. Ĉu oni manĝas la supon per forko aŭ per tranĉilo?
6. Ĉu la vino estas en la tekruĉo?
7. Kian koloro estas la lakto? la oleo? la salo? la kafo? la vino? la brasiko? la biero? la mielo?
8. Kion enhavas la salujeto? la tekruĉo? la karafo? la sukerujo? la botelo?
9. Kiu manĝo estas via ĉefmanĝo?
10. Ĉu la telero estas kvadrata aŭ longforma?
11. Kion vi trovas pli bongusta, la kafon aŭ la teon?
12. Kion vi faras, kiam vi soifas?
13. Per kion oni kovras la tablon je la manĝo?
14. Je kioma horo vi vespermanĝas?
15. Kio estas ordinare sub la taso?
16. Kio estas ankoraŭ pli dolĉa ol sukero?
17. Ĉu vi estas nun malsata?
18. Ĉu oni metas la kafon varman aŭ malvarman sur la tablo? la buteron? la glaciaĵon? la supon?
19. Diru, ĉu ĉiu el la sekvantaj nomoj difinas trinkaĵon, manĝilon, parton de la servico, frukton, legomon, aŭ alian manĝaĵon: terpomo, piro, vino, brasiko, akvo, kolbaso, lakto, piprujo, pano, forko, karoto, salujeto, fromaĝo, biero, viando, asparago, persiko, karafo, supo, ĉerizo, glaso, ovo, butero, telero, glaciaĵo, tekruĉo, buŝtuko, tablo, sukero, mielo, vanilo, oleujo.